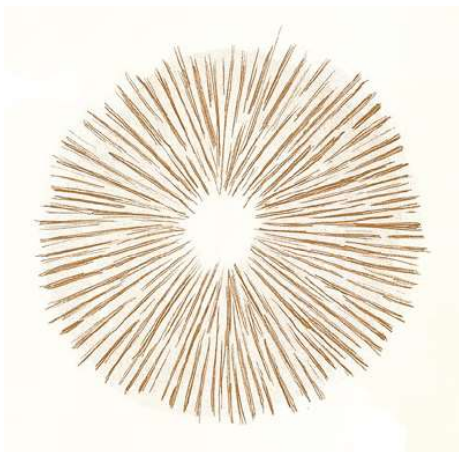

Lameller, rør og sporekast

Martin Schier Christiansen og Marie Rubæk Holm

Er det bedst for en svamp at have lameller eller rør? Nogle svampeslægter har haft svært ved at bestemme sig.

Luk øjnene og tænk på en svamp...

Med stor sandsynlighed vil dine tanker svæve hen mod et frugtlegeme med hat og stok – måske en fluesvamp, en kantarel eller en rørhat. En paddehat (eller et tudsesæde, som det hedder på engelsk – toadstool) er den type frugtlegeme de fleste kender

og refererer til, når de snakker om svampe. Men hvad er egentlig meningen med denne mærkværdige form, og hvorfor findes der så mange forskellige paddehatter derude?

Hele ideen med frugtlegemet er at svampen skal få spredt sit afkom (i form af sporer) til et nyt sted. For de jordboende svampe giver det derfor mening at lave en stok, der løfter det sporebærende lag (hymenoforet) væk fra jorden de lever i, så sporerne med større succes kan blive spredt med vinden. Selve hatten har den funktion at beskytte hymenoforet – fx mod regn. Under hatten kan man imidlertid møde ganske forskellige syn. Den simpleste version er at være glat, men det ses sjældent. Derimod er det sporebærende lag ofte foldet til rør, pigge, ribber eller lameller for at danne en større overflade og dermed flere sporer.

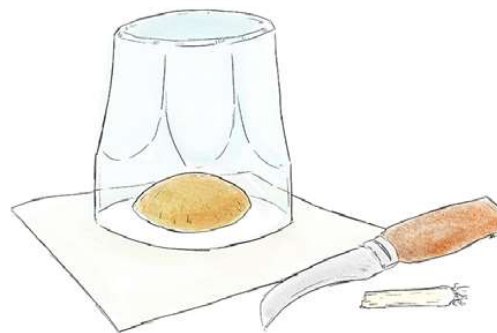
Sporekast (også kaldet en sporefældning) er en metode man kan bruge til at se sporerne fra en svamp. Her kan man opleve sporerne farver, og hvis man er i besiddelse af et mikroskop, kan man nemt komme til at lave et præparat og nærstudere, hvilke former de mikroskopiske sporer kan have. Disse sporekast er også enormt flotte i sig selv, og man kan gå på jagt efter forskellige sporefarver – nogle af de mest almindelige farver er sort, brun, grårosa, cremegul og hvid. Man kan også lave sporekast af arter med forskellige typer af sporebærende lag og få forskellige smukke mønstre frem.

En pigsvamp, en lamelsvamp, en rørhat og en poresvamp – fire forskellige udformninger af det sporebærende lag.

Opskrift på at lave sporekast:

1. Find én eller flere svampe du gerne vil lave et sporekast fra.
2. Skær stokken af, helt oppe under hatten.
3. Placer den afskårne hat på et stykke papir (prøv evt. med noget farvet papir, hvis du har fundet en svamp, du tror har lyse sporer).
4. Placer et glas hen over hatten og lad det stå natten over (evt. med en lille dråbe vand anbragt ovenpå hatten).
5. Næste dag vil svampen have lavet en fældning af sporer, og du har et færdigt sporekast.

Hvad er bedst?

Er det egentlig bedst at have lameller eller rør, og hvorfor kan man se arter der evolutionært er gået frem og tilbage mellem disse typer af sporebærende lag?

Det er der i hvert fald nogle arter der har svært ved at svare på, for de er ligeså forvirret over spørgsmålet som vi mennesker er. Man kan finde arter der umiddelbart er i et mellemstadium mellem de to typer. Nogle netbladhatte kan have lidt rørdannelse omkring stokken, man kan finde slimmørhatte med meget grove og langstrakte rør der tenderer til lameller, og arten Lamelrørhat (*Phylloporus pelletieri*) er gået hele vejen tilbage til lameller. Selv svampene kan altså ikke bestemme sig!

Sporekast hjælper svampebestemmelse

Sporekast har i høj grad været brugt af mykologer historisk i deres bestemmelsesarbejde, da det er en god metode – faktisk den eneste sikre – til at bestemme svampens sporefarve. Det er også en god metode hvis man arbejder med poresvampe eller andre svampe med seje frugtlegemer, da det kan være meget besværligt at lave et præparat af et sejt sporebærende lag, der måske ikke indeholder særlig mange sporer. Her vil et sporekast være en sidste, men også den bedste udvej, hvis man skal finde sporerne.

Bogprojekt Opdag Naturen

Dette indlæg er et eksempel på et opslag fra vores bogprojekt Opdag Naturen. Her ønsker vi at give folk inspiration til forskellige måder man kan gå på opdagelse i den danske natur, uden man nødvendigvis har et stort naturkendskab i forvejen. Her vil vi favne bredt ift. organismegrupper og forsøge at introducere folk til den store mangfoldighed, den danske natur trods alt rummer. Har du ris eller ros til opslaget, er vi meget interesseret i at høre fra dig. Send konstruktiv kritik til: martin.schier91@gmail.com

Lamelrørhatten er en dværgørhat, hvor rørene er blevet til lameller.